

Сенько Вікторія Вікторівна
викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ЗАПОБІГАННЯ ТА БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

Проблема корупції в органах державної влади властива будь-якій країні. Протягом тривалого періоду людство, намагаючись приборкати корупцію, набувало як позитивний, так і негативний досвід боротьби з цією соціальною аномалією. Кожна держава намагалася розробити свою ефективну систему заходів, які б звели до мінімуму її негативні наслідки. Своєрідність і неповторність історичного розвитку країн робить набутий ними досвід боротьби з корупцією унікальним. Його аналіз є невід'ємним елементом пошуку шляхів протидії та запобігання корупції в Україні.

Питаннями запобігання і боротьби з корупцією займалися такі вчені: О.М. Бандурка, Л.В. Багрій-Шахматов, В.І. Василичук, О.М. Джужа, О.О. Дудоров, Д.Г. Заброта, В.С. Зеленецький, О.Г. Кальман, С.М. Клімова, І.В. Коруля, В.І. Литвиненко, М.І. Мельник, В.О. Навроцький, Є.В. Невмержицький, Д.Й. Никифорчук, Ю.Ю. Орлов, М.А. Погорецький, С.С. Рогульський, В.Я. Тацій, М.І. Хавронюк, О.В. Шевченко та ін.

Сьогодні, оцінюючи рівень корупції в світі, можна говорити про умовну градації всіх країн на дві великі категорії – ті, які успішно справляються з цією проблемою, і ті, для яких корупція нерозв'язні труднощі [1].

Організація Transparency International оприлюднила рейтинг індексів корупції 180 країн світу за 2019 рік. На першому місці знаходяться такі країни західного світу, як Данія і Нова Зеландія. На 30-му місці - Іспанія, на 35-му - Ізраїль. Панама та Перу - на 101-й позиції рейтингу сприйняття корупції. Останні місця - 179-е і 180-е - дісталися Південного Судану і Сомалі. Україна опинилася у другій половині рейтингу, серед країн з високим рівнем корупції: у неї - 126 місце в списку. На даному рівні сприйняття корупції також виявилися Киргизстан, Джібуті, Азербайджан. Росія зайняла 137 місце. Відповідна доповідь опублікована на сайті організації [1].

Так званий індекс сприйняття корупції Transparency складається на підставі опитувань експертів та підприємців, які щорічно проводять Всесвітній банк, американські Freedom House і Global Insight, німецький фонд Bertelsmann, британська Economist Intelligence Unit, швейцарський Міжнародний інститут розвитку бізнесу та інші. Ці дослідження аналізують інвестиційні ризики, свободу слова, рівень життя, але так чи інакше зачіпають питання корупції.

Деякі особливості організації антикорупційної діяльності в вищезазна-

чених країнах зводяться до наступного – корупція усвідомлюється урядами цих країн як серйозна загроза національній безпеці. При цьому корупція розглядається як зовнішня так і внутрішня проблема. Тому зусилля з обмеження корупції в цих країнах масштабні і, як правило, інституціоналізовані.

Наприклад, система боротьби з корупцією в Нідерландах включає, зокрема, такі ключові процедурні та інституційні заходи:

- систему моніторингу можливих точок виникнення корупційних дій в державних і громадських організаціях і суворого контролю за діяльністю осіб, які перебувають в цих точках.

- систему підбору осіб на посади, небезпечні з точки зору корупції;

- систему покарань за корупційні дії, при цьому основним заходом є заборона працювати в державних організаціях і втрата всіх соціальних пільг, які надає державна служба;

- система заохочень позитивних дій посадових осіб, спрямована на те, щоб чиновнику було вигідно і в матеріальному, і в моральному плані поводитися чесно і ефективно;

- створена система державної безпеки по боротьбі з корупцією типу спеціальної поліції, що володіє значними повноваженнями щодо виявлення випадків корупції [2].

Однією з найбільш корупційно незалежних визнається державна служба Канади. У Канаді надається велике значення етичним стандартам на державній службі, в зв'язку з цим з точки зору корупції державна служба в цій країні найбільш чиста. Законодавство про державну службу Канади містить комплекс адміністративних заборон, пов'язаних із сумісництвом на державній службі. Але заборони стосуються тільки тих аспектів сумісництва, які можуть викликати конфлікт інтересів на державній службі, а прийнятий ще в 1985 році Кодекс поведінки державних службовців дозволяє окремим категоріям державних службовців займатися окремими видами підприємницької діяльності паралельно з державною службою [3, с.120].

У законодавстві США поняття корупції посадових осіб визначено досить широко. Кримінальному переслідуванню за хабарництво в США піддаються не тільки ті особи, що беруть, але і ті, які пропонують. Важливо, що покаранню за хабарництво разом з поточним підлягають як колишній, так і майбутній службовець. Законодавство США передбачає обмеження ділової активності колишніх державних посадових осіб після звільнення з органів державної влади. Зауважу, що США одними з перших розпочали діяльність не тільки в рамках національних кордонів, а й стали першою країною, яка прийняла закон «Про зарубіжні корупційні практики» (1977 р.), який забороняє підкуп іноземних чиновників.

Еталоном назвали новий закон Південної Кореї «Про боротьбу з корупцією», який набув чинності 1 січня 2002 року, але вже отримав широке міжнародне визнання. Відповідно до нього право починати розслідування про корупцію фактично надано будь-якому повнолітньому громадянину країни:

Комітет з аудиту та інспекції (так називається в країні головний антикорупційний орган) зобов'язаний розпочати розслідування звинувачень з заяви будь-якої особи [4].

Антикорупційна політика Сінгапуру вражає своїми успіхами. Головна ідея антикорупційної політики полягає в «прагненні мінімізувати або виключити умови, що створюють як стимул, так і можливість відміни особистості до скоєння корумпованих дій». Це досягається за рахунок цілого ряду антикорупційних принципів, зокрема: 1) оплати праці державних службовців згідно формули, прив'язаної до середньої заробітної плати успішно працюючих в приватному секторі осіб; 2) контрольована щорічна звітність державних посадових осіб про їх майно, активи і борги; прокурор має право перевіряти будь-які банківські, акціонерні і розрахункові рахунки осіб, підозрюваних в порушенні Акту про запобігання корупції; 3) велика строгість в справах про корупцію стосовно високопоставлених чиновників для підтримки морального авторитету непідкупних політичних лідерів; 4) ліквідація зайвих адміністративних бар'єрів для розвитку економіки.

Серед спірних питань щодо міжнародних заходів антикорупційного впливу можна назвати китайський досвід репресивних заходів, де показові розстріли злочинців чиновників давно стали «звичайною справою». Використання тільки репресивних заходів при уявній ефективності, навряд чи дасть бажаний результат – хабарників якщо і зменшиться, то ненабагато, а суми хабарів автоматично злетять до небес як плата за підвищений ризик. У всякому разі, в Китаї справа йде саме так – всіх не перестріляєш. Крім того, репресивні заходи можуть привести до різкого посилення однієї з «корупцій чиновництва» - правоохоронних органів, які отримують монопольне право вирішувати, кого страчувати, а кого милувати, з усіма впливаючими наслідками.

Як бачимо, за кордоном антикорупційне законодавство розвивається в бік використання всього арсеналу правових засобів боротьби (не тільки кримінально-правових), а і з акцентом на попередження корупції.

Досвід кожної країни і міжнародного співтовариства в цій сфері дійсно унікальний, отриманий на основі своєрідності і неповторності їх історичного розвитку. Тому Україні необхідно вивчати заходи попередження і боротьби з корупцією, які найбільш успішно застосовуються в країнах світу. Це є невід'ємним елементом пошуку свого шляху в запобіганні та протидії корупції.

---

1. <https://www.transparency.org/en/>

2. Гилевская М.А. Передовые национальные антикоррупционные стратегии. URL:https://www.studmed.ru/gilevskaya-ma-peredovye-nacionalnye-antikorrupcionnye-strategii-uroki-dlya-rossii_ab7bcb99baa.html

3. Привалов Ю., Сапелкин Ю. Теневая экономика и коррупция в Украине // Общество и экономика. – 2001. – № 9. – С. 113–137.

4. Анализ антикоррупционной программы Сеула (Южная Корея) [Электронный ресурс] // Власть: [Сайт] URL: <http://vlasti.biz/bor-ba-s-korrupsciei/kak-pobedit-korrupsciu/analiz-antikorrupscionnoi-programmy-seula-uzhnaya-koreya.html>.